

Kildekritikk & akademisk redelighet

Helene N. Andreassen, ph.d.

Universitetsbiblioteket

SOK-3073, 31. august 2022

Universitetsbiblioteket & SOK-3073

31. august: Kildekritikk og akademisk redelighet (Helene N. Andreassen)

8. september: Litteratursøk (Åsne Ø. Høgetveit)

16. september: EndNote (Åsne Ø. Høgetveit)

19. oktober: Muntlige presentasjonsteknikker (Helene N. Andreassen)

Fra SOK-3073 emnebeskrivelse

... har **bred og generell kunnskap** om forskning innenfor spesifisert fagområde og en **dybdekunnskap** om et avgrenset fordypningsområde som kan danne basis for en semesteroppgave

... kan **analysere og anvende ulike informasjonskilder/teoretiske bidrag** til å formulere og strukturere relevante resonnementer for problemområdet en velger som fordypning og fokus for semesteroppgaven

...

kan **formidle** en problemstilling innenfor eget fordypningsområde både til spesialister og til allmennheten / kan **kommunisere** med ulike målgrupper om faglige og anvendte problemstillinger, analyser, konklusjoner og anbefalinger innenfor emnet

Dagens plan og læringsmål

The screenshot shows a news article from the website Khrono. The header includes the logo 'Khrono' and navigation links for 'Nyheter', 'Debatt', 'Student', and '+'. A red banner at the top left reads 'KILDEBRUK'. The main title of the article is 'Studentledere enige om at opplæringen i kildebruk varierer for mye'. Below the title is a subtitle: 'Opplæringen og informasjonen rundt kildebruk varierer for mye - både innad og mellom utdanningsinstitusjonene, mener studentledere.' A photograph of a young woman with curly hair, wearing a dark blue sweater, stands with her arms crossed in front of a blurred background of green trees.

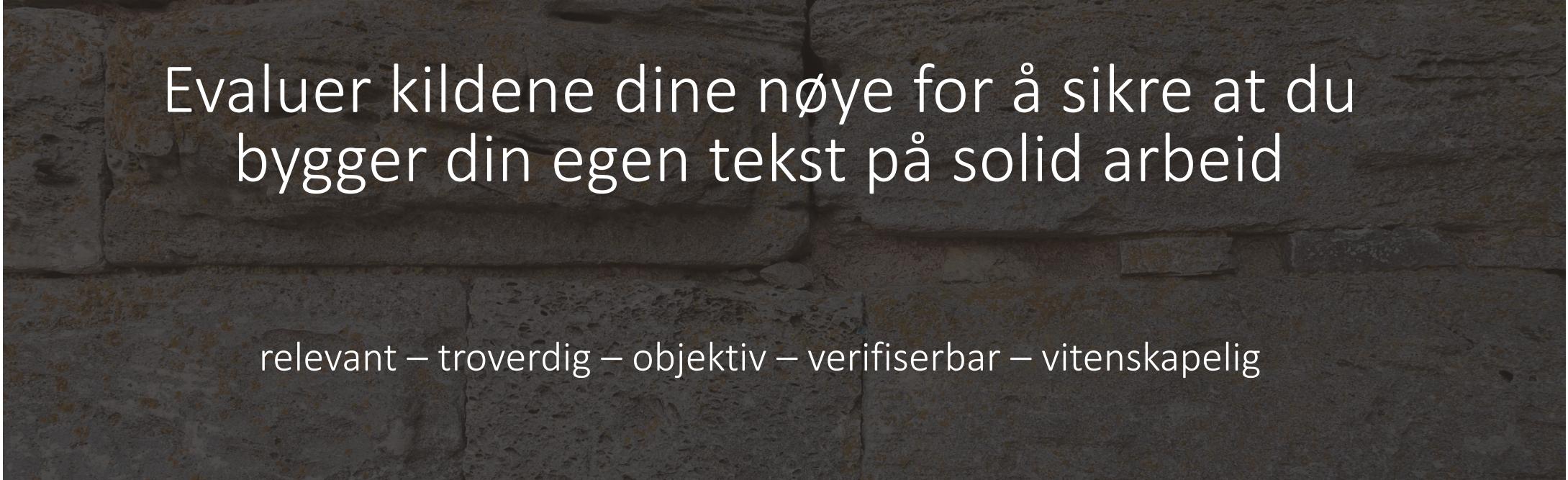
<https://khrono.no/studentledere-enige-om-at-opplaeringen-i-kildebruk-varierer-for-mye/590883>

Tema

- Kildekritikk
- Kildebruk

Læringsmål

- Kunne anvende kildekritiske kriterier på reelle kilder.
- Ha en dypere forståelse for hvordan man kan unngå ufrivillig plagiat.

Evaluér kildene dine nøye for å sikre at du
bygger din egen tekst på solid arbeid

relevant – troverdig – objektiv – verifiserbar – vitenskapelig

Evaluér kildene dine nøyne for å sikre at du bygger din egen tekst på solid arbeid

relevant — troverdig — objektiv — verifiserbar — vitenskapelig

Oppgave

Tid: 20 min

Forklar hva som konkret menes med disse tre karakteristikkene. F.eks. hvordan kan man evaluere en kildes troverdighet? Bruk de følgende tre dokumentene for å eksemplifisere:

Carneiro, P., Løken K. V., Vellesen, K. & Salvanes, K. G. (2015). A flying start? Maternity leave benefits and long-run outcomes of children. *Journal of Political Economy*, 123(2), 365-412.

<https://doi.org/10.1086/679627>

Løken, K.V. & Salvanes, K. G. (2020, 13. november). Ulikhet i utdanning er det store problemet. *Aftenposten*.

Onozaka, Y. & Hafzi, K. (2018). Household Production in an Egalitarian Society. *Social Forces*, 97(3), 1127-1154. <https://doi.org/10.1093/sf/soy066>

“Cherry picking”

- Ikke begrens søk og utvalg til litteratur som støtter din hypotese, som du er enig med, som støtter dine funn.
- Være åpen for konsensus, variasjon og kontroversielle funn.

Søkestrategier: En hjelp til kildekritikken

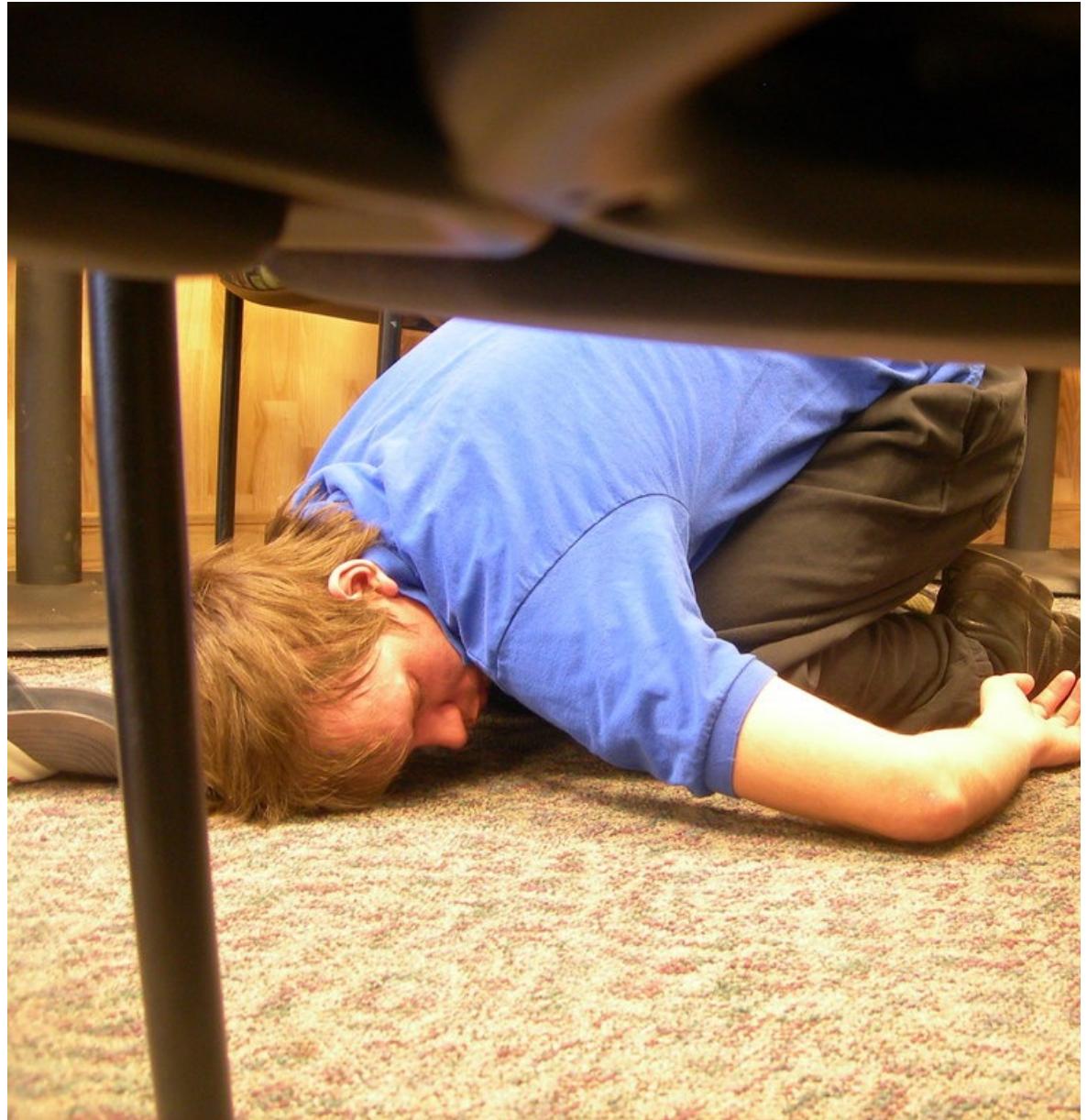
- Valg av søkemotor
 - Google (Scholar)
 - Oria
 - Fagdatabaser
- Innhold
- Redaktørarbeid/fagfellevurdering
- Indeksering m/faglige emneord

The screenshot shows a search results page from the Web of Science Core Collection. The top header displays '995 results from Web of Science Core Collection for: "household production" (All Fields)'. Below the header, there are several search filters and a 'Refine results' section. The main results list shows two entries:

- Entry 1: **Revealed preference and household production** by Ebert, U. from Mar 2007 / JOURNAL OF ENVIRONMENTAL ECONOMICS AND MANAGEMENT 53 (2), pp.276-289. The abstract states: 'The paper deals with the possibilities of recovering the underlying preference ordering from observed behavior nonmarket goods are employed in household production. The problem is relevant for the evaluation of environmental policy, and for the measurement of welfare in environmental policy. It is shown that preferences can be recovered ...'. There are 'Context Sensitive Links' and a 'Full Text at Publisher' link.
- Entry 2: **Modes of Production and Household Production** by Quick, P. from 2007 / JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY 115 (4), pp. 1011-1039.

Pause!

["Antarctica: Severin at stretch break"](#) by [eliduke](#) is licensed under [CC BY-SA 2.0](#)

Akademisk skriving

Karakteristikker

tydelig – konsist – nøyne – redelig (Roig, 2013)

Etisk skriving

”... hvert av våre skriftlige arbeider representerer en **implisitt kontrakt mellom oss og våre lesere** hvor leseren antar, med mindre annet er notert, at vi er de eneste forfatterne av arbeidet, at ordene og ideene er våre egne, og at ideene, konseptene og teoriene er representert så nøyaktig og objektivt som mulig.»

(Roig, 2006, vår oversettelse og utheving)

Plagiat

LEKTORBLOGGEN

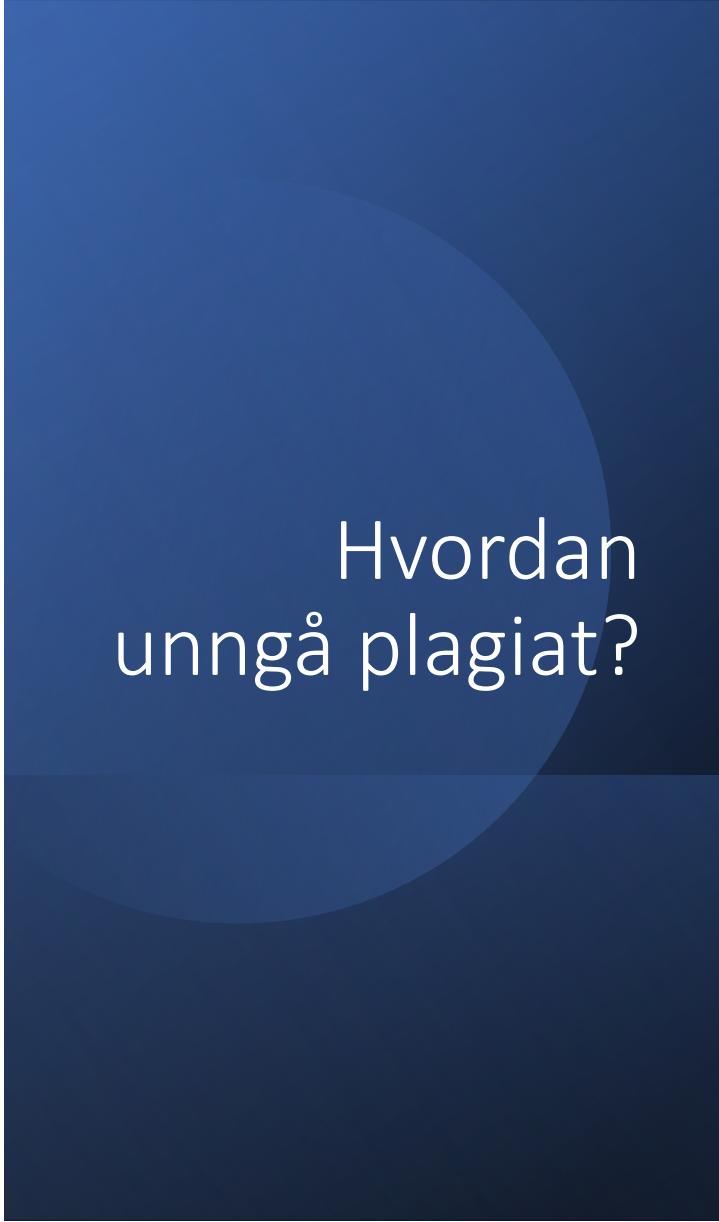
Mer eksamensfusk – studentene må virkelig tenke seg om

Da studentene fikk hjemmeeksamen, økte antall fuskesaker ved studiestedene kraftig. Ett års utestengning er en mulig konsekvens og kan bli en kinkig post på cv-en.

<https://www.norsklektorlag.no/nyheter/mer-eksamensfusk-studentene-ma-virkelig-tenke-seg-om/>

Hvordan kan vi definere plagiat?

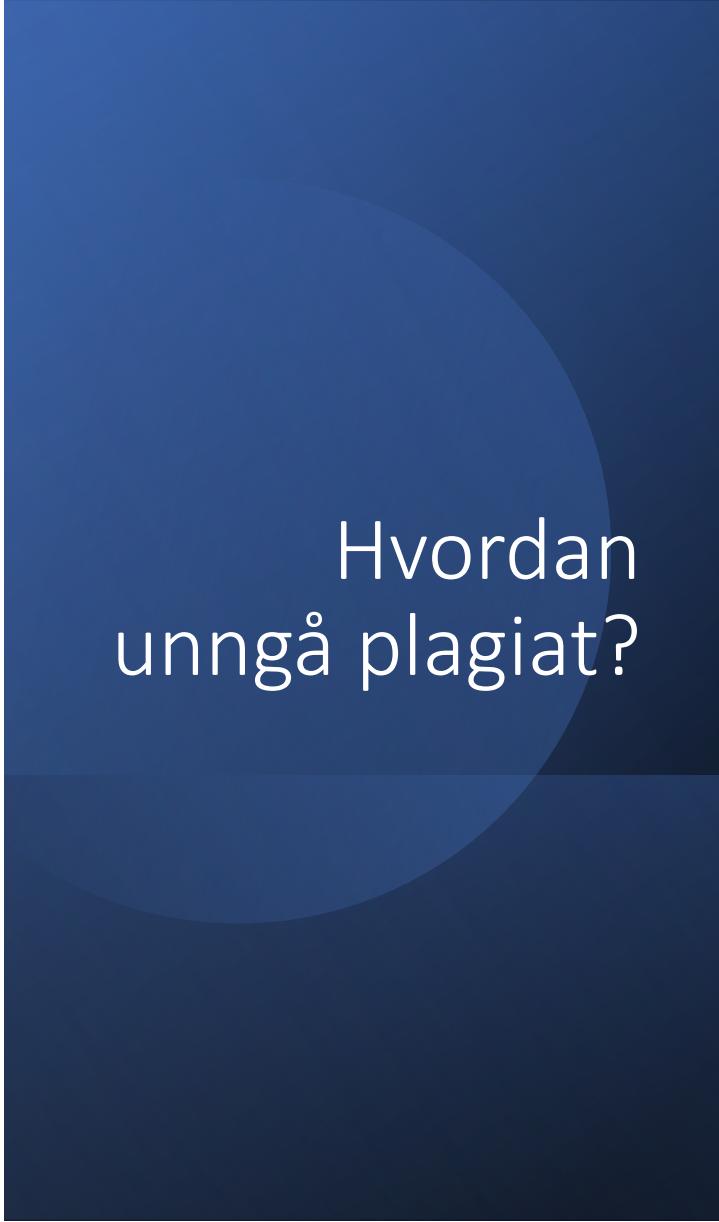
- Oppgave: Hva betyr det å plagiere?
 - Hvordan kan vi definere fenomenet? Gi et forslag til definisjon.
 - Hva betyr det, helt konkret? Gi eksempler.
- Tid: 10 minutter
- Oppsummering i plenum.

Hvordan unngå plagiat?

Plagiat av ideer

- Krediter opphavspersonen, også når du utleder innsikt gjennom uformelle samtaler.
- *Ubevisst plagiat av ideer vil trolig kunne forekomme.*

Hvordan unngå plagiat?

Plagiat av tekst

- Tommelfingerregel: Det skal alltid være tydelig for leserne av teksten din hvilke kilder du har brukt, og på hvilken måte du har brukt dem.
- Fire vanlige måter å henvise til forskning på
 - Generell henvisning
 - Sammendrag
 - Indirekte sitat/parafrase
 - Direkte sitat

Generell henvisning

Russland har spilt en viktig rolle i naturvitenskapens historie, men måten landet har handlet på har vært gjenstand for forskning (se f.eks. **Graham, 1993; Graham & Dezhima, 2008; Vucinich, 1963**). I denne oppgaven vil jeg argumentere for at denne handlingsmåten reflekterer den generelle samfunnsstrukturen i Russland på 1700-tallet. For eksempel viser ...

- Henvisning til tidligere forskning, uten å gå i detaljer på enkeltarbeider.

Oppsummering

Russland har spilt en viktig rolle i naturvitenskapens historie, men måten landet har handlet på har vært gjenstand for forskning. En hendelse som ofte blir trukket frem er deres handlingsmåte under prosjektene tilknyttet 1700-tallets Venus-passasjer. Mens den første Venus-passasjen gikk relativt upåaktet hen, ble den andre Venus-passasjen, åtte år senere, gjenstand for stor oppmerksomhet. Med Katarina II på tronen økte antallet observatører, og alle observasjoner ble raskt publisert. Ulikt andre europeiske land preget elitisme og utilitarisme Russlands rolle i disse prosjektene. Mens for eksempel Sverige og Storbritannia rekrutterte amatører, ble Russlands observatører hovedsaklig rekruttert blant militære og utenlandske forskere (**Aspaas, 2012, s. 228-235**).

I denne oppgaven vil jeg argumentere for at denne handlingsmåten reflekterer den generelle samfunnsstrukturen i Russland på 1700-tallet. For eksempel viser ...

- Konsis sammenfatning av en kildes innhold.
- Egne ord og setningsstruktur.

Indirekte sitat (parafrase)

Russland har spilt en viktig rolle i naturvitenskapens historie, men måten landet har handlet på har vært gjenstand for forskning. La oss bruke 1700-tallets Venus-passasjer som eksempel, himmelfenomenet forsket på av en rekke internasjonale ekspedisjoner (se f.eks.

Sterken & Aspaas, 2013). **Når det gjelder Russland trekker Aspaas (2012, s. 234) frem elitisme og utilitarisme som to hovedtrekk ved landets rolle i disse prosjektene.**

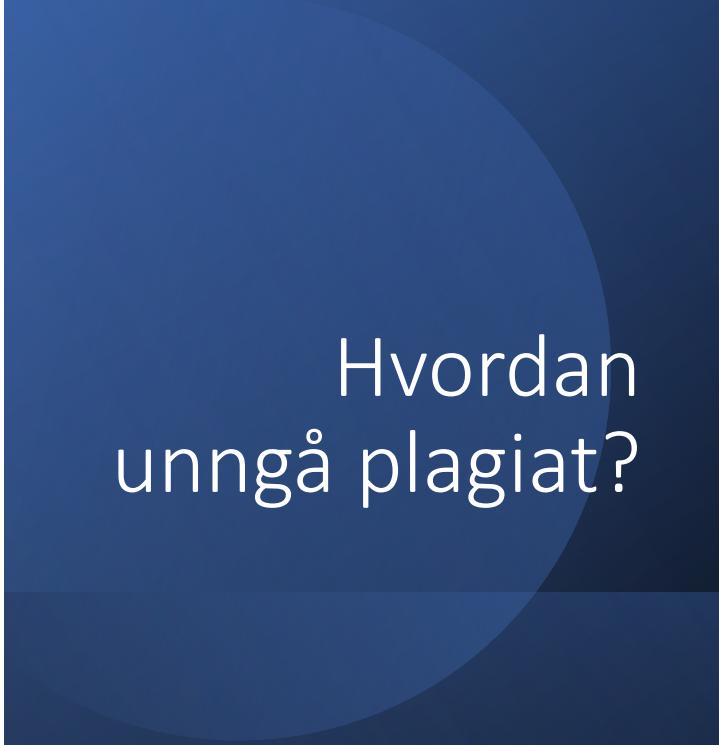
I denne oppgaven vil jeg argumentere for at denne handlingsmåten reflekterer den generelle samfunnsstrukturen i Russland på 1700-tallet. For eksempel viser ...

- Omformulert tekst fra en kilde.
- Egne ord og setningsstruktur.
- **Utfordring: Være langt nok fra originalen uten å endre på innholdet.**

Direkte sitat

Russland har spilt en viktig rolle i naturvitenskapens historie, men måten landet har handlet på har vært gjenstand for forskning. La oss bruke 1700-tallets Venus-passasjer som eksempel. **Her sier Aspaas (2012, s. 234) at "Russia's role in the Venus transit projects of the 1760s is characterised by a strong element of elitism and utilitarianism."** I denne oppgaven vil jeg argumentere for at denne handlingsmåten reflekterer den generelle samfunnsstrukturen i Russland på 1700-tallet. For eksempel viser ...

- Ordrett kopiering fra en annen kilde.
- Anførseltegn ved start og slutt (hvis langt sitat, eget avsnitt med større marger/mindre tekst).
- Unngå overdrevet bruk av direkte sitater.
 - Vurdere hva som må kopieres direkte (definisjoner, lovtekster, formler).
 - Øve seg på omformuleringer.

Hvordan unngå plagiat?

Parafrasering og sammendrag

- “Når vi parafraserer eller sammenfatter andre sine arbeider må vi reproducere den eksakte meningen av den andre forfatterens ideer eller fakta, men med egne ord og setningsstruktur”. (Roig, 2013, p. 9)
- Tips til hvordan gå frem:
 - Les kilden nøye og ha som mål å forstå innhold og terminologi, og forstå hvorfor den er relevant for din egen tekst.
 - Øv deg på å huske innholdet og forklare til deg selv (eller andre) hvorfor kilden er relevant for din egen tekst. La den gjerne ligge og “godgjøre” seg litt.
 - Legg kilden fra deg, og skriv den fra husken inn i din egen tekst. Sjekk etterpå at du har gjengitt innholdet korrekt og at det ikke er for nær tekstlighet.

Fusk på eksamen

x

Som fusk eller forsøk på fusk ved eksamen eller prøve regnes blant annet:

1. Å ha ulovlige hjelpemidler tilgjengelig under eksamen
2. Å presenteres andres arbeid som sitt eget
3. Å sitere kilder eller på annen måte benytte kilder i skriftlig arbeider uten tilstrekkelige kildehenvisninger
4. Å levere en eksamensbesvarelse som tidligere er levert som eksamensbesvarelse ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet eller andre institusjoner for høyere utdanning
5. Ureglementert samarbeid mellom eksamenskandidater eller grupper
6. Å handle i strid med eksamsreglementet eller på annen urettmessig måte som kan gi fordeler ved eksamen.

Dette reguleres av forskrift for studier og eksamener § 45.

Hver eksamen som leveres på UiT skal være et selvstendig arbeid som er knyttet opp mot det aktuelle emnet. Om en student bruker deler av en egen eksamen som man har levert tidligere må studenten referere til seg selv slik at det ikke faller under plagiat etter fjerde punkt i listen over.

Konsekvenser ved fusk

Fusk på eksamen får som regel alvorlige konsekvenser for den som blir tatt. Eksamen annulleres og ifølge nasjonal praksis, er utesettelse fra universitetet og tap av retten til å gå opp til eksamen ved alle institusjoner under universitets- og høyskoleloven i inntil ett år, alminnelig reaksjon på eksamensfusk.

Det er Universitetets klagenemnd som vedtar hvilke reaksjoner fusk skal få.

- Tekstlikhetsverktøy som analyserer innleveringer som kommer fra
 - eksamensinnleveringer i Wiseflow
 - innleveringer i Canvas hvor plagiatkontroll er slått på
 - innleveringer som manuelt er lastet opp
- Tekstlikhetsanalyse gjennom sammenlikning med andre kilder i UiTs Ouriginal-database, åpne kilder på internett, samt en rekke akademiske databaser og tidsskrifter.
- Ikke bruk Ouriginal til å sjekke tekstlikhet i egen besvarelse før innlevering.
 - «forurensing» av kildegrunnlaget ved innlevering
 - gir feilaktig inntrykk av mengden tekstlikhet i det innleverte dokumentet.

Selvplagiat

 Khrono

Nyheter Debatt Student +

FUSK

Sykepleierstudent utestengt et helt år for selvplagiering

21-åringen ble utestengt i to semestre etter å ha kopiert noen setninger hun hadde skrevet selv. Universitetet sier det er studentenes ansvar å kjenne reglene for kildehenvisninger.

<https://khrono.no/sykepleierstudent-utestengt-et-helt-ar-for-selfplagiering/595312>

Anbefaler dere å lese de ulike innleggene som kom i denne saken.

Tvilsomme siteringspraksiser

- Kopiere kildehenvisninger
 - Teknisk sett plagiat.
 - Risikerer å ikke passe i konteksten.
 - Kan føre til misforståelser og vandrehistorier (Engber, 2017; Rekdal, 2014).
- Basere seg på et sammendrag eller et manusutkast når man henviser til den publiserte versjonen.
- Henvise til irrelevante/overflødige kilder. Hver siterte kilde skal ha en funksjon i teksten!

Siteringspraksiser: Tommelfingerregler

- Lese det du siterer!
- Ha som mål å lese, sitere (og dermed kreditere) primærkilder.
- Hvis du ikke kan finne fulltekstversjon av en publisert kilde, kontakt universitetsbiblioteket (en god grunn til å gjøre litteratursøk tidlig i prosessen).
- Hvis du ikke kan finne eller ikke skjønner språket i primærkilden, gjør dette synlig i henvisningen din:

“Ifølge Delacroix (1969; slik han er sitert i Peterson, 2018),
...”

Om allmennkunnskap

- **Allmennkunnskap: Informasjon som den gjennomsnittlige, utdannede leser ville akseptert som pålitelig uten å måtte slå det opp.**
- Informasjon som de fleste mennesker vet.
 - Informasjon delt innad i en kulturell eller nasjonal gruppe.
 - Kunnskap delt av deltakere i et gitt felt.
- **For å avgjøre hva som er allmennkunnskap, still deg selv følgende spørsmål:**
 - Hvem er tilhørerne/leserne dine?
 - Hva kan du anta at de allerede vet?
 - Vil du bli spurta om hvor du har innhentet informasjonen?

(Brennecke, 2019)

Om allmennkunnskap

- **Ikke allmennkunnskap:**
 - Datasett laget av deg selv eller andre.
 - Statistikk innhentet fra andre kilder.
 - Referanser til studier gjort av andre.
 - Referanse til spesifikke datoer, tall eller fakta som leseren ikke ville visst med mindre han/hun hadde gjort forskningen selv.

(Brennecke, 2019)

Tommelfingerregel

“Når du er i tvil om et konsept eller et fakta er allmennkunnskap, henvis til en referanse.”

(Roig, 2013, p. 15, vår oversettelse)

8. september:
Litteratursøk

Kildekritikk & akademisk redelighet

helene.n.andreassen@uit.no

Universitetsbiblioteket

SOK-3073, 31. august 2022

Referanser

Brennecke, P. (2019). *Academic integrity at MIT: A handbook for students*. Retrieved from <http://integrity.mit.edu/>.

Engber, D. (2017, June 11). *Bad footnotes can be deadly*. Retrieved from <https://slate.com/technology/2017/06/how-bad-footnotes-helped-cause-the-opioid-crisis.html>

Rekdal, O. B. (2014). Academic urban legends. *Social Studies of Science*, 44(4), 638-654. [https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0306312714535679](https://doi.org/10.1177/0306312714535679)

Roig, M. (2006). Ethical writing should be taught. *BMJ*, 333(7568), 596-597. <https://doi.org/10.1136/bmj.38946.501215.68>

Roig, M. (2013). *Avoiding plagiarism, self-plagiarism, and other questionable writing practices: A guide to ethical writing*. The Office of Research Integrity, U.S. Department of Health & Human Services. <http://ori.hhs.gov/avoiding-plagiarism-self-plagiarism-and-other-questionable-writing-practices-guide-ethical-writing>